

Alta og Omegn Turlag

Sør-Varanger Turlag

Naturvernforbundet
i Finnmark
Finnmärkku luonddugáhnttenlihttu

Alta Kommune, Avdeling for samfunnsutvikling, Pb. 1403, 9506

postmottak@alta.kommune.no

Saksnr. 2019/4873

Kirkenes, 09.03.2021

Dette brevet sendes på vegne av 4H Finnmark, DNT Alta og Omegn turlag, DNT Sør-Varanger turlag, Finnmark Orienteringskrets, Naturvernforbundet Finnmark og Norsk Ornitologisk Forening avd. Finnmark.

Høringsuttalelse. Saksnr. 2019/4873

Detaljregulering for Ulvelvmoen massetak

Planene sett i lys av FNs bærekraftsmål og lokale muligheter

Vi viser forståelse for at Alta kommune må dekke sitt behov for stein, grus og filler. Allikevel er disse materialene å anse som trivielle, og oppstår jevnt som overskuddsavfall fra andre prosjekter og må deretter deponeres med uønsket miljøpåvirkning som følge. Eksempelvis kan vi nevne graven på Stjernøya, eller den planlagte gruvedriften i Kvalsund med sjødeponi av overskuddsmasser som uønsket resultat. I tillegg har Hammerfest kommune uttrykt i kommuneplanens arealdel (2020 – 2032) en utfordring med overskuddsmasser og et ønske om å deponere disse i sjøen. Vegvesen med tunnelutbygging eller veiutvidelser er en annen sikker kilde til steinmasser som kan nevnes.

I lys av dette, oppfordrer vi Alta kommune til å følge de internasjonale politiske retningslinjene presentert under FNs bærekraftsmål¹ som peker mot en mer sirkulær økonomi basert på gjenvinning istedenfor utnyttelse av nye naturressurser. Sparing av et godt bevart skogsområde og unngåelse av negative effekter på nærliggende elver og friluftsliv kan enkelt oppnås med gjenvinning av overskuddsmasser fra Alta eller nærliggende kommuner. Alta kommune vil på den måten kunne bidra til å avbøte miljøet ved at deler av overskuddsmasser ikke blir deponert på land eller i sjø.

Samarbeidsnettverk mellom natur- og friluftslivsorganisasjoner
finnmark@fnf-nett.no | Storgata 5, 9900 Kirkenes | 904 11 343
organisasjonsnummer 916 589 050 | www.fnf-nett.no/finnmark

¹ Planen treffer av intet mindre enn 3 av FNs bærekraftsmål: 11 [Bærekraftige byer og lokalsamfunn](#), bærekraftsmål 12 [Ansvarlig forbruk og produksjon](#), samt bærekraftsmål 15 [Livet på land](#). Klikk gjerne på linken for å lese mer om disse målene.

Natur på land

Det er en svært liten andel eldre furuskog igjen i Vest-Finnmark etter at det ble drevet storstilt hogst under og etter 2. verdenskrig. I Rafsbotn og området i og rundt Ulvelvmoen finner man en av få gjenværende furuskogsområder i Vest-Finnmark med urørt preg. Med unntak av det lille eksisterende masseuttaket, har planområdet kun vært berørt av eventuell plukkhogst fra før andre verdenskrig (noe som ikke er dokumentert med sikkerhet). Den inneholder flere eldre og døde trær med høy naturverdi, samt naturlige etasjeskilt av skogsvegetasjon, og er dermed å anse som nærmest urskog. Det er nettopp disse naturverdier som har ført til vernevedtak flere steder i landet, f.eks. Pasvik-, Anarjohka-, Stabbursdalen nasjonalpark og Store Sametti- Skjelvatnet naturreservat.

Den lokale ornitologiske forening Rov (Rovfuglgruppa i Vest-Finnmark) opplyser at området i umiddelbar nærhet av det planlagte masseuttaket er et viktig hekkeområde for samtlige rovfugler: hønsehauk, fjellvåk og spurvehauk. Det er også en av få plasser i Finnmark der Trekryster (*Certhia familiaris* L.) er registrert med jevn tilværelse. Verdt å bemerke her er at driften vil ha økt aktivitet under vår/sommer halvåret når området er is- og snøfritt, og dermed finner sted samtidig som hekke- og oppveksttiden for fugleartene.

I konsekvensutredningen (Rambøll AS. 2017) er det beskrevet følgende- «*en kjenner ikke til at dette området har noen spesielle verdier for vilt*». Miljødirektoratets naturbase beskrev allerede i 1999 at en trekkvei for elg av viktig verdig ligger midt i influensområdet ([se linken](#)). Miljødirektoratets naturbase er sammen med artsdatabanken de mest grunnleggende og lettest tilgjengelige kunnskapskildene når miljøverdier skal utredes i et område. Når en så åpenbar informasjon ikke kommer frem i konsekvensutredningen, stiller vi oss kritisk til utredningens gyldighet til å fremstille de reelle naturverdier i området og til å kunne danne grunnlag for et eventuelt vedtak.

Vannmiljø

Vi legger også vekt på at utredningen av Åneelva kun er gjort på befaring av vandringshinder og er svært mangelfull. I konsekvensutredningen kan en lese følgende- «*Forøvrig virker elva å være ordinær i den betydning at det ikke foreligger noen spesielle forhold som skulle tilsi at den skulle huse spesielle arter som ikke finnes i de øvrige vassdragene i området. En finner det derfor ikke nødvendig med mer grundige undersøkelser av den øvrige faunaen i vassdraget*». En enkel el-fiskeundersøkelse vil i dette tilfellet kunne avdekke hvilke fiskearter som lever i vassdraget, noe som ikke ble gjennomført. Undersøkelse av bunndyr og vannplanter hadde også vært hensiktsmessig. I andre nærliggende vassdrag, som referert til i utredningen, finner man bl.a. laks, sjørørret, sjørørøye, samt forekomster av den rødlistede arten ål (risikovurdering: sårbar). Disse artene har en

særegen forvaltningsstatus. At disse artene finnes i nærliggende vassdrag er ingen gyldig grunn for at det ikke undersøkes og forvaltes i Sjørelva eller Åneelva. Særlig ettersom det planlagte masseuttaket innebærer en stor risiko for avrenning av fine sedimenter. Erfaringer har vist at slik avrenning har svært negative følger for livet i vannet, med bl.a. ødeleggelse av habitat for fisk, bunndyr og planter. Ettersom Åneelva og Sjørelva har en naturlig liten vannføring vil også små forekomster av avrenning kunne gi alvorlige konsekvenser.

Et eksempel på dette er å finne i Lakselva i Beisfjord (Narvik kommune). Sanduttaket i Beisfjord har forårsaket en komplett ødeleggelse av oppvekst- og gytehabitat for både laks og sjøørret, samt ødelagt det naturlige habitatet for bunndyr og vannplanter i elva. Perioder med kraftig nedbør fører til betydelig avrenning som treffer store deler av det indre fjordsystemet. Selv om beskrivelsen av det planlagte masseuttaket i Rafsbotn innebærer beskyttelse mot avrenning for Åneelva i form av et vegetasjonsbelte og slamlagune, mangler ofte disse tiltakene nødvendig vedlikehold over tid. Dette burde tas i betraktning sammen med at det forventes økt hyppighet av ekstremvær og nedbør, som følge av klimaendringer. Dette vil øve risikoen for at avbøtende tiltak ikke vil kunne stoppe avrenninger til elva.

Det naturlige skogsbeltet som er foreslått for å begrense avrenninger fra masseuttaket er å anse som et lite effektivt tiltak. Den eksisterende vegetasjonen her har vokst beskyttet fra vind innenfor en skogbestand som dermed ikke har et sterkt rotsystem, slik enkelte individuelle trær oppnår på grunn av sin isolerte plassering. Å åpne skogsområdet vil dermed øke sannsynligheten for at skogsbeltet kan kollapse under episodisk sterk vind. Lavere vegetasjon i nærliggende områder vil også kunne bli negativ påvirket av deponering av finsedimenter fra uttaket, tilført av vind og nedbør. Det er eller ikke beskrevet hvor bredt vegetasjonsbelte skal være, utenom en antakelse fra plankartet (grønn felt på figur 20 i planbeskrivelse), der vegetasjonsbeltet ikke er merket som bredere enn snøskuterløype (ca. 2m) og vil brukes til dels som snøskuter løpe. Det sier seg selv at tiltaket slik det er framstilt virker veldig beskjedent for å kunne sikre nærliggende vassdrag. Når det gjelder slamlagune, det er ut ifra planbeskrivelsen vanskelig å se hvor en slik lagune kan utarbeides ettersom avstanden mellom masseuttaket og Åneelva kun består av noen få meter i en bratt skråning.

Massutaktiltakshavere foreslår salting som en mulighet til støvbegrensning, særlig med hensyn til nærboende. Salting vil kunne føre til negative konsekvenser på drikkevannskilden, men også på landvegetasjon og nærliggende vassdrag. I tillegg kommer kjemisk utslipp fra sprenging, og risiko for lekkasjer fra anleggsmaskiner i form av diesel, hydraulikkolje eller spylervæsker. Mattilsynet har påpekt at det vil være vanskelig å skaffe andre drikkevannskilder for Rafsbotn om den eksisterende blir forurenset. Her er det vel verdt å bemerke at vannkvaliteten fra Rafsbotn drikkevannskilde tidligere har vært kåret som Nord-Norges beste drikkevannskilde.

Friluftslivsinteresser

Ca. 24 dekar av det planlagte inngrepet ligger utenfor kommuneplanen avsatt for råstoffutvinning/masseuttak, og ligger i LNFR-område (Landbruk, natur, friluftsliv og reindriftsområde). Når området blir inngjerdet er det å anse som en unndragelse fra allmennheten.

Man kan også lese i planbeskrivelsen at det planlagte masseuttaksområdet ikke brukes til høsting av naturen, f. eks jakt, fiske og bærplukking, og at folk som bruker turstien gjennom planområdet ikke stopper for rekreasjon pga. at det allerede eksisterer et masseuttak. Slike påstander er vanskelig å dokumentere, særlig ettersom muligheter for jakt og bærplukking er høyt til stede. Om det eksisterende og betraktelig mindre masseuttaket med sporadisk virksomhet allerede tvinger virkelig folk fra å bruke områdets natur- og friluftressurser, er det lite tvil på at det nye inngrepet som vil dekke et mye større areal, vil legge en kraftig begrensning på bruk av området for natur- og friluftslivsinteresserte.

Når det gjelder friluftslivsinteressene må en ta særlig hensyn til området syd for det planlagte masseuttaksområdet, som i dag er kartlagt med høyt verdig for friluftslivet. Det framkommer i planbeskrivelsen at masseuttaket vil berøre friluftslivsområdet i liten grad. Med tanke på at avstanden mellom uttaket og friluftslivsområdet bare er 100 meter, er det vanskelig å se for seg at planbeskrivelsen her kommer med en realistisk framstilling. Særlig hvis vi tar i betraktning erfaringene fra det eksisterende masseuttaket og dets påvirkning på friluftsliv.

Vår konklusjon

Her ønsker vi å understreke det åpenbare: naturen kan lett bli spart i dette tilfellet! Alta kommune sitt behov for masser kan oppfylles gjennom gjenbruk av overskuddsmasser fra Alta eller nærliggende kommuner. Alta kan dermed bli en foregangskommune i Troms og Finnmark, som bidrar til å sette FNs bærekraftsmål på dagsorden.

For å spare verdifull natur i form av eldre furu, døde trær, rødlistede sopp arter, hekkeområde for rovfugl og trekryper, et potensielt anadromvasdrag, drikkevannskilden, trekktruten for elg, beiteområde for rein, og ikke minst et verdifullt friluftsområde, oppfordrer vi Alta kommune å ikke gi tillatelse til det planlagte masseuttak på Ulvelvmoen.

Vennlig hilsen

Forum for natur og friluftsliv Finnmark

Pierre Fagard
Vikarierende Koordinator
FNF Finnmark